

Šume u privrednom razvoju SR Hrvatske

Meštrović, Šime

Source / Izvornik: **Glasnik za šumske pokuse:Annales pro experimentis forestics, 1990, 26, 419 - 424**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:108:711396>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

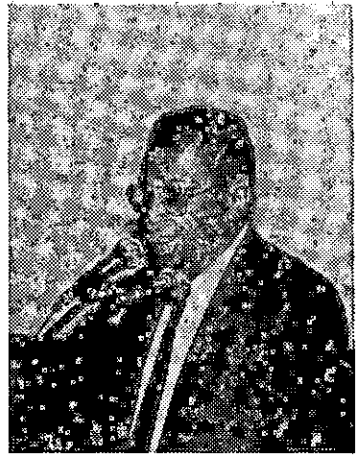
Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

UDK 630*901

Izlaganje na savjetovanju

ŠIME MEŠTROVIĆ

ŠUME U PRIVREDNOM RAZVOJU SR HRVATSKE

FORESTS IN THE ECONOMICAL DEVELOPMENT OF CROATIA

Prispjelo 1. III. 1989.

Prihvaćeno 7. VI. 1989.

Značenje šuma kao proizvođača drvne mase u privrednom razvoju SR Hrvatske prikazano je udjelom u društvenom proizvodu, dok je značenje u općekorisnim funkcijama naznačeno samo u relativnim odnosima.

Ključne riječi: šumski fond, drvna zaliha, društveni proizvod, općekorisne funkcije šuma

UVOD – INTRODUCTION

Naznačena problematika može se obrađivati polazeći od različitih gledišta, pa i iskazati različitim pokazateljima. Ograničio sam se na prikaz šuma u privrednom razvoju Hrvatske na osnovi stanja šumskog fonda i sječe šuma te komparacijom udjela šumarstva u ukupnom društvenom proizvodu za tzv. direktne koristi od šuma ili one koje se dadu precizno mjeriti i brojčano iskazati. Općekorisne funkcije šuma samo sam naznačio i njihovo značenje pokušao prikazati u relativnim odnosima.

STANJE ŠUMSKOG FONDA – GROWING STOCK STATUS

U tabeli 1. nalaze se podaci o obrasloj površini šuma za cijelu zemlju i za Hrvatsku te o relativnom udjelu šuma SR Hrvatske.

Tab. 1.

Godina Year	SFRJ		SRH		Šumom obraslo		%
	Površina Area – km ²	Šumom obraslo Forest area km ²	Površina Area – km ²	Šumom obraslo Forest area km ²	%		
1947.	255 804	78 370	56 538	–	–	–	–
1958.		88 310		19 810	35		22.4
1961.		87 450		19 490	34		22.3
1974.		87 450		20 380	36		20.4
1984.		91 210		20 380	36		20.4

Iz podataka izlazi da je ukupna površina obraslog zemljišta za posljednjih 30 godina povećana i u cijeloj zemlji (oko 13 %) i u Hrvatskoj (0,3 %). Nema podataka koliko je povećanje obrasle površine šuma zbog preciznijih intervencija, a koliko stvarna proširena reprodukcija.

Šumovitost Hrvatske je oko 36 % gotovo jednaka šumovitosti cijele zemlje, a od ukupne površine šuma u Jugoslaviji oko jedne petine se nalazi u Hrvatskoj.

STANJE DRVNOG FONDA – TIMBER STOCK STATUS

U tabeli 2. prikazano je stanje drvnog fonda za SFRJ i SR Hrvatsku. Kao što se vidi, Hrvatska sudjeluje s 20 % u ukupnoj površini zemlje, a isto toliko i u drvnom fondu. To znači da je prosječna drvena masa po hektaru u Hrvatskoj jednaka onoj za cijelu zemlju i iznosi oko 100 m³. Daljom razradom vidimo da je udio četinjača za cijelu zemlju 29 %, a za Hrvatsku 19 %.

Tab. 2.

Godina Year	Drvni fond – Growing stock – (000 m ³)		
	SFRJ	SRH	% od SFRJ- of the SFRJ
1947.	772 068		
1958.	639 405	165 486	25.9
1961.	983 478	195 000	20.0
1974.	983 478	195 000	20.0
1984.	1 133 602	203 796	18.0

Tako velika razlika 1958. i 1961. godine u prvom je redu rezultat točnosti izmjere i procjene drvnog fonda. Podaci za 1958. godinu predstavljaju rezultat brze inventarizacije vršene od 1951. do 1956. godine, dok su oni prikazani za 1961. a još više za 1979. godinu rezultat stvarne izmjere drvnih masa.

SJEČE – CUTS

Podaci u tabeli 3. odnose se na sječū u šumama, a iskazani su za četinjače i listače te ukupno.

Tabela 3.

Godina -Year	Posječeno u šumama – Cuts in forests (000 m ³)						%
	SFRJ			SRH			
	Listače -Deciduous	-Conifers	Ukupno -Total	Listače -Deciduous	-Conifers	Ukupno -Total	
1955.	9 500	3 460	13 160	3 500	506	4 006	30.4
1958.	9 173	4 123	13 296	3 062	428	3 490	26.0
1965.	12 875	4 563	17 438	3 827	636	4 463	25.6
1974.	12 419	5 738	18 157	3 142	1 091	4 233	23.3
1984.	15 752	6 811	22 599	4 617	968	5 586	24.7

Prema tome udio Hrvatske u ukupnoj sječi u šumama naše zemlje iznosi oko 25 % (neposredno poslije rata on je bio još viši, oko 30 %). Kada se ti podaci promatraju u kontekstu navedenih podataka u tabelama 1. i 2, vidimo da je udio obrasle površine šuma i drvnog fonda u SR Hrvatskoj u odnosu na cijelu zemlju oko 20 %, dok je udio u sječi oko 25 %.

Iz ovoga bismo mogli zaključiti da je tijekom posljednjih 40-ak godina intenzitet sječa u Hrvatskoj veći od onoga u drugim dijelovima zemlje.

DRUŠTVENI PROIZVOD – SOCIAL PRODUCT

U tabeli 4. prikazan je društveni proizvod u milionima dinara, i to ukupno za sve djelatnosti i za šumarstvo kao privrednu granu, a u tabeli 5. društveni proizvod na osnovi 1972. godine.

Tabela 4.

Godina Year	Društveni proizvod – Social product (mil. din.)							
	Sveukupno – Total			Šumarstvo – Forestry				%od SFRJ of the SFRJ
	SFRJ	SRII	%	SFRJ	%	SRH	%	
1953.	1 134 490	293 413	26	14 748	1.3	850	0.3	6
1957.	1 990 917	536 382	27	30 145	1.5	11 869	2.2	39
1964.	6 100 118	1 599 447	26	91 054	1.5	30 412	1.9	33
1973.	249 687	67 658	27	3 275	1.3	1 402	1.5	32
1983.	4 064 289	1 025 602	25	41 028	1.0	12 931	1.3	32

Tabela 5.

Godina Year	Društveni proizvod na osnovi 1972. – Social product on the basis 1972. (mil. din.)			Šumarstvo – Forestry				%od SFRJ of the SFRJ
	Sveukupno – Total			SFRJ		SRH		
	SFRJ	SRH	%	SFRJ	%	SRH	%	
1953.	71 424	19 930	28	1 833	2.6	676	3.4	37
1964.	161 607	42 407	26	2 312	1.4	728	1.7	31
1974.	279 685	73 275	26	2 763	1.0	870	1.2	31
1984.	390 781	99 215	25	3 269	0.8	1 149	1.1	35

Kao što podaci pokazuju, Hrvatska sudjeluje u ukupnom društvenom proizvodu zemlje s oko 26 %, dok samo u djelatnosti šumarstva s oko 32 %. Šumarstvo je kao privredna grana sudjelovalo u društvenom proizvodu Hrvatske s 3,4 % u 1953. godini, a s 1,1 % u 1984. godini (već 1964. godine palo je na 1,7 %). U SFR Jugoslaviji udio šumarstva je mnogo niži i iznosi od 2,6 % za 1953. do 0,8 % za 1984. godinu.

Naglašavamo da je ovdje riječ samo o udjelu šumarstva, a ne i drvne industrije.

OPĆEKORISNE FUNKCIJE ŠUMA – GENERALLY IMPORTANT FUNCTIONS OF FORESTS

Zakon o šumama iz 1983. godine (N.N., br. 54/83) u svom prvom članu propisuje:

»Šume i šumska zemljišta su specifično prirodno bogatstvo te s općekorisnim funkcijama šuma predstavljaju posebne prirodne i gospodarske uvjete rada.

Općekorisne funkcije šuma odražavaju se osobito u:

zaštiti zemljišta, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava;

utjecaju na vodni režim i hidroenergetski sustav;

utjecaju na plodnost zemljišta i poljoprivrednu proizvodnju;

utjecaju na klimu;

zaštiti i unapređenju čovjekove okoline;

stvaranju kisika i pročišćavanju atmosfere;

utjecaju na ljepotu krajolika te stvaranju povoljnih uvjeta za liječenje, odmor, rekreaciju, za razvitak turizma i lovstva;

za općenarodnu obranu.«

Za pojedine od navedenih općekorisnih funkcija nisu znanstveno razradene metode valorizacije, njihova vrijednost nije nigdje prikazana ni pojedinačno ni u globalu. I uz to je neosporno da ne samo šuma već i njeni dijelovi, pa i svako stablo posredno ili neposredno vrši svaku od navedenih funkcija, s time da su neke više, a neke manje izražene.

Po zakonu šume prema namjeni mogu biti gospodarske, zaštitne i šume s posebnom namjenom.

Gospodarske šume su one kojima je osnovni cilj gospodarenja (glavna funkcija) proizvodnja drva i drugih šumskih proizvoda, ali i one više ili manje vrše sve navedene funkcije u ekosistemu.

Zaštitne šume imaju prvenstveno općekorisne funkcije, a posebno one u zaštiti zemljišta, objekata, imovine, vodenih tokova i dr., ali proizvedena drvena masa i iz ovih šuma se mora na najbolji način iskorištavati.

Šume s posebnom namjenom (za proizvodnju sjemena, posebno zaštićeni objekti, za nastavu, vojne potrebe, za odmor i rekreaciju) imaju prvenstveno znanstvenu, rekreativnu, ali i zaštitnu i socijalnu funkciju, s time da se za ove šume određuje poseban cilj i način gospodarenja te način iskorištavanja drvne mase.

Ne ulazeći pojedinačno u vrednovanje pojedinih funkcija, općenito su šuma i šumsko drveće za 3 do 10 puta vredniji zbog svojih općekorisnih funkcija nego zbog vrijednosti drvne mase. Za gospodarske šume koristi se faktor 3 i viši, a za zaštitne šume od 3 do 10, dok se za šume s posebnom namjenom obavezno uzima faktor 10.

Prema tome možemo konstatirati da šume sudjeluju u društvenom proizvodu s oko 1,1 % s vrijednošću drvne mase te s oko 3,3–4,0 % s općekorisnim funkcijama.

LITERATURA — REFERENCES

STATISTIČKI GODIŠNJAK SFRJ, 1947, 1953, 1955, 1957, 1958, 1961, 1964, 1965, 1973, 1974, 1983, 1984.
ZAKON O ŠUMAMA, Narodne novine Zagreb 1983:

Adresa autora:

Šumarski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za uređivanje šuma
41001 Zagreb, pp. 178

ŠIME MEŠTROVIĆ

FORESTS IN THE ECONOMICAL DEVELOPMENT OF CROATIA

Summary

The forest area in Croatia ranged between 19,810 km² in 1958 and 20,380 km² in 1984, which amounted to 36 % of the total Croatian area, or 20.4 % of the forestlands of all Yugoslavia. The growing stock of Croatia was 165,486.000 m³ in 1958 and 203,796.000 m³ in 1984, so that compared to the growing stock of all Yugoslavia, the proportion went down from 26 % to 18 %. The cut volume of wood in Croatia in 1958 was 3,490.000 m³, and in 1984 it was 5,586.000 m³; according to the allowable cut, the cut volume in all Yugoslavia dropped from 26 % to 25 %. The proportion of the forested area and growing stock of Croatia against all country is 20 %; the proportion of the cutting volume is 25 %.

In the social product of Croatia, forestry as a branch of economy participated in 1953 with 3.4 %, while in 1984 it was 1.1 %. The proportion of forestry in all Yugoslavia is much lower: 2.6 % in 1953 and up to 0.8 % in 1984.

The generally useful functions of forests are much more significant, so that their value is three to ten times higher than the ones of the wood volume. Management forests are three times or even more valuable; protection forests three to ten times and the value of the forests for special purposes is ten times higher.

The forests of Croatia make up about 1.1 % of the social product by the value of its wood volume and about 3.3-4.0 % by the generally useful functions.